

Türkiye Cümhuriyetile Belçika Hükûmeti arasında akte edilen ikamet mukavelenamesinin tasdikı hakkında 1/354 numaralı kanun lâiyhası ve Hariciye encümeni mazbatası

T. C.

Başvekâlet

Muamelât müdürlüğü

Sayı: 6/1254

11 - V - 1932

B. M. M. Yüksek Reisliğine

Türkiye Cümhuriyeti ile Belçika Hükûmeti arasında akit ve imza edilen ikamet mukavelenamesinin tasdikı hakkında Hariciye vekâletince hazırlanan ve İcra Vekilleri Heyetinin 9 - V - 1932 tarihli iğtimamda Yüksek Meclise arzı kararlaştırılan kanun lâiyhası esbabı mucibesile birlikte takdim olunmuştur.

Muktazasının ifasına müsaade buyurulmasını rica ederim efendim.

Başvekâlet V.
Dr. Refik

Esbabı mucibe mazbatası

Ankarada 30 temmuz 1931 tarihinde Türkiye Cümhuriyeti ile Belçika Hükûmeti arasında akit ve imza olunan ikamet mukavelenamesi, bu bapta kanun lâiyhasile birlikte Büyük Millet Meclisinin tetkik ve tasvibine arz olunur.

İki memleket arasında mevcut olan dostluk rabitalarını kuvvetlendirmek arzusuna istinat eden bu mukavelename Belçikada Türk tebaasının ve Türkiyedeki Belçika tebaasının ikamet şartlarını tanzim ve tesbit etmekte ve bu hususta takip edilecek yolları göstermektedir.

Diğer bazı Devletler ile aktolunan ikamet mukavelenamelerine müşabih ve mümasil olan ve bu mesaili tarafeynin menfaatlerine en müsait bir şekilde halleden işbu mukavelenameyi imza eylemekle Türkiye Cümhuriyeti beynelmilel anlaşma ve sulh vadisinde bir adım daha atmış oluyor.

Tetkikinize arz olunan ve takip ettiğimiz gayeye muvafık olan işbu ikamet mukavelenamesinin tasdikını tazammun eden kanunun Büyük Millet Meclisince tasvip ve kabulü yüksek takdirlerine bağlıdır.

Hariciye encümeni mazbatası

T. B. M. M.

Hariciye encümeni

Karar No. 5

Esas No. 1/354

31 - XII - 1932

Yüksek Reisliğe

Türkiye Cümhuriyetile Belçika Hükûmeti arasında akte edilen ikamet mukavelenamesinin tasdikı hakkındaki kanun lâiyhasile merbutu mukavele encümenimizce tetkik edildi. İki memleket arasın-

daki eyi münasebatı idame ve takviye edecek mahiyette olan kanun lâyihası encümenimizce kabule şayan görülmüş ve Yüksek Meclisi takdir ve tasvibine arz edilmiştir.

Reis	M. M.	Kâ.	Aza	Aza	Aza	Aza
Siirt			Bolu	İstanbul	Kocaeli	Erzinean
Mahmut			Falîh Refîkî	Salâh Cîmcoz	I. Süreyya	Saffet Zîya

HÜKÜMETİN TEKLİFİ

Hükümetimizle Belçika Hükümeti arasında akit ve imza olunan ikamet mukavelenamesinin tasdiki hakkında kanun lâyihası

MADDE 1 — Hükümetimizle Belçika Hükümeti arasında 30 temmuz 1931 tarihinde Ankarada akit ve imza olunan ikamet mukavelenamesi kabul ve tasdik olunmuştur.

MADDE 2 — Bu kanun neşri tarihinden muteberdir.

MADDE 3 — Bu kanunun ierasına İera Vekilleri Heyeti memurdur.

9 - V - 1932

Bg. V. V.	Ad. V.	M. M. V.	Da. V.	Ha. V. V.	Mal. V.	Mf. V.	Na. V.
Dr. Refik	Yusuf Kemal	Zekâî	Ş. Kaya	Ş. Kaya	M. Abdülhalik	Esat	Hilmi
İk. V.	S. İ. M. V.	G. İ. V.	Zr. V.				
M. Şeref	Dr. Refik	Ali Rana	Muhlis				

Bir taraftan Türkiye Reisiümhuru Hazretleri,
Ve diğer taraftan Belçika Kırallı Hazretleri,

İki memleket arasında teyemmünen cayigir olan dostluk rabitalarını takviye ve Belçikadaki Türk tebaasının ve Türkiyedeki Belçika tebaasının ikamet şartlarını tanzim etmek arzusu ile mütehassis olarak bu bapta bir ikamet muahedesi aktine karar vermişler ve mütekabil murahhasları olmak üzere:

Türkiye Reisiümhuru Hazretleri:

Milli Müdafaa vekili Zekâî Beyefendi;

İktisat vekili Mustafa Şeref Beyefendi;

Belçika Kırallı Hazretleri:

Belçika Maslahatgüzarı Müsyü André Motte'ü tayin etmişlerdir.

Müşarileyhim usulüne muvafık ve muteber görülen salâhiyetnamelerini yekdiğerine tebliğ ettikten sonra aşağıdaki ahkâmı kararlaştırmışlardır:

Madde — 1

Yüksek âkit taraflardan her birinin tebaası memleket kanunlarına ve nizamlarına riayet etmek ve cenebiler hakkında mevzu zabita ahkâmı mahfuz kalmak suretile diğer taraf arazisinde mahallî tebaanın, ve cenebilere müteallik hususî ahkâm mevcut bulunduğu takdirde, en ziyade mazharı müsaade millet tebaasının tâbi bulunduğu veya bulunabileceği takyidat haricinde her hangi bir mahiyette takyidata tâbi tutulmaksızın, bu taraf arazisine serbestçe girebilecekler, orada seyahat ve ikamet edip yerleşebilecekler yahut bu araziye terkedebileceklerdir.

Bununla beraber şurası mukarrerdir ki yukarıdaki ahkâm Yüksek âkitlerden her birine ne memleketleri dahiline muhacereti bir kanunla tanzim etmek hususunda tanınmış olan hakkı, ne de pasaport ve ikamet ruhsatıyesi emrinde elyevm meri bulunan veya bilâhare meri olacak olan nizamnameleri ihlâl etmiyecektir.

Madde — 2

Yüksek âkit taraflardan her biri, gerek bir hükmü kanunî neticesinde, gerek zabıta ahlâkiye, zabıta sıhhiye yahut tescül hakkındaki kavanin ve nizamât muktazasından ve gerek Devletin dahilî veya haricî emniyetine müteallik esbaptan dolayı diğer taraf tebaasını, tedabiri ferdiye ile, kendi arazisi dahilinde yerleşmekten ve meks ve ikamet etmekten meneylemek ve bu sebeplerden dolayı arazisinden tart ve ihraç eylemek hakkını muhafaza eder.

Memleketi serbestçe terke mezun bırakılmak suretile tart ve ihraç olunan eşhasın tart ve ihraç eden tarafın hudut veya ırkâp limanına kadar nakilleri kendilerine ait olacaktır. Hükûmet kuvveti ile tart ve ihraç edilen eşhasa gelince; bunların, tart ve ihraç eden tarafın hudut veya ırkâp limanına kadar nakilleri bu tarafa ait olacaktır.

Madde — 3

Yüksek âkit taraflardan her birinin tebaası, diğerinin ülkesinde, iktisap ve temellüküne bu tarafın kanunlarıncı en ziyade mazharı müsaade memleket tebaasına müsaade edilmiş veya edilecek olan her nevi emvali menkule ve gayrimenkuleyi iktisap ve temellük hususunda tam bir serbestiye malik olacaklardır. Tebaai mezkûre bu emvali en ziyade mazharı müsaade eenebi memleket tebaasına müteallik olarak vazedilmiş veya edilecek olan aynı şerait dairesinde, beyi, mübadele, hibe, evlenme, vasiyet tarikile yahut diğer her hangi bir suretle tasarruf veya veraset tarikile iktisap edebileceklerdir.

Madde — 4

Yüksek âkit taraflardan her birinin tebaası diğerinin ülkesinde, gezgincilik ve her nevi seyyar satıcılık hariç olmak ve iki taraftan her birinin kavanin ve nizamâtı mucibince tebaai mahalliye hasredilen veya edilecek olan hırfet ve meslekler müstesna bulunmak şartile her nevi sınaat ve ticaret icra ve herhangi bir hırfet ve mesleke sülûk hakkını, tebaai mahalliye misillü, haiz olacaklardır.

Madde — 5

Rüsum, harç ve vergi hususlarında, iki Yüksek âkit tarafın her birinin tebaası, diğer taraf ülkesinde, gerek meks ve ikamet etmek veya yerleşmek, gerek dördüncü madde mucibince ruhsat verilmiş olan herhangi ticaret, sanat, hırfet veya mesleki icra etmek ve gerek emval, hukuk ve menfaatlerinin iktisabı, temellükü ve intifazı, feragı, intikali, ve tevarüsü hususlarında tebaai mahalliye münasıl ahvalde tâbi bulunduğu mükellefiyeti maliyeden daha yükseğine tâbi olmayacaklardır.

Aynı tebaa mallarının satılmasından mütehasıl esmanı ve bilfiil mallarını, meri ahkâmı kanuniye mahfuz kalmak şartile, serbestçe ihraç etmeğe mezundurular. Diğer taraf tebaası bu vesile ile, tebaai mahalliye talep edilen miktardan daha yüksek vergi, rüsum veya aidata tâbi tutulmayacaklardır. Bu hüküm eenebiler hakkındaki zabıta muamelelerinin ifasına müteallik olarak, icabı halinde, alınacak harçların istifasına halel getirmez.

Madde — 6

İki Yüksek âkit taraftan her birinin tebaası, diğerinin ülkesinde, gerek kara, deniz, ve hava ordularında ve gerek askerî veya askerî bir surette teşkil edilmiş olup da memleketin müdafaasına veya memleket dahilinde nizam ve emniyeti muhafazaya tahsis edilmiş bulunan diğer müessesatta, şahsî hizmeti askeriyeye müteallik herhangi vecibeden veya bu hizmet yerine kaim olacak her nevi harçtan istisna edileceklerdir.

Madde — 7

İki Yüksek Âkit taraftan birinin tebaasının diğer taraf ülkesindeki emvalinin istımlâki ve aynı tebaanın bu emvalin intifazından hatta muvakkaten bile mahrum edilmesi ancak menfaatî âmmeğe

veya millî müdafaaya müteallik esbap dolayısıyla, mahallî kanunun derpiş ettiği usule tebaan ve muhik tazminatı peşinen verilmek şartile kabil olabilecektir.

Madde — 8

Merkezi idareleri Yüksek Âkit taraflardan birinin ülkesinde olup bu tarafın kanunlarına nazaran usulü dairesinde teşekkül etmiş bulunan sermayesi eshama münkasem şirketler ve sınaî, malî şirketlerle sigorta, nakliyat kumpanyaları da dahil olmak üzere diğer ticarî şirketler diğer taraf ülkesinde, gayrimeşru bir maksat takip etmemek şartile, bu tarafça usulü dairesinde müteşekkil addolunacaklardır.

Mezkûr şirketler, diğer tarafın halen meri veya atide meri olacak kavanin ve nizamata riayet etmek şartile, ve bu tarafın mevzuatı bir müsaade istihsal mecburiyetini derpiş ettiği takdirde, bu müsaadenin alınmasından sonra, bu memleket arazisinde yerleşebilecekler, fiyâl, şube ve acentalık ihdas ve gerek ikamei dava ve gerek defi dava için mehakime müracaat edebileceklerdir.

Yüksek Âkitlerden birinin mevzuatına nazaran teşkil edilmiş olan bu şirketlerin faaliyetleri, diğerinin arazisinde iera edildiği nisbette o memleket kavanin ve nizamata tâbi olacaktır.

Bu şirketler, mallarının kanunî ve adlî himayesine müteallik bileümle hususatta diğer memleketlerde millî şirketlerin müstefit oldukları muameleden istifade edeceklerdir.

Bu şirketlerle fiyâl, şube ve ajansları, bileümle cenebi şirketler tarafından bu şirketlerin tescil ve ruhsat vesikalarının istihsaline müteallik harçlar ve mükellefiyetler hariç olmak üzere, rüsum, harç ve vergi hususlarında, aynı cins millî şirketlerin tâbi buldukları malî mükellefiyetin daha yükseğine tâbi olmayacaklardır.

Maamafih, bu hüküm, iki Yüksek Âkitlerden hiç biri tarafından, ne Devletin vücade getirdiği müessesata ve alâkadar olduğu şirketlere veya hidematı âmme imtiyazı sahiplerine bahşedilen vergi muafiyetlerinden istifadeyi istemek, ne de bizzat kendisinin diğer taraf şirketlerine göstereceği muameleden daha müsaidini talep eylemek için ileri sürülemezdir.

Sermaye, irat veya kazanç üzerinden hesap edilen vergilere gelince, Yüksek âkit taraflardan her biri, vergilerin mahiyetine nazaran, diğer taraf şirketlerine, ancak bu şirketlerin kendi ülkelerinde yatırdıkları sermaye, bu arazi üzerinde malik oldukları emvel ve yine orada temin ettikleri kazanç veya iera ettikleri iş nisbetinde, vergi tahmil edecektir.

Diğer taraftan, mütekabiliyet şartile, kavanini memlekete tebaiyet ve memleketin mevzuatı kanuniesinin derpiş ettiği takyidat mahfuz kalmak şartile, âkit taraflardan her birinin şirketleri, diğer tarafın ülkesinde her nevi emvali menkule iktisap edebileceklerdir. Emvali gayrimenkule iktisabı şirketin gayci teşekkülü olmaması kaydile şirketin işlemesine muktazi gayrimenkuller hakkında da aynı hüküm caridir.

Madde— 9

Yüksek âkit taraflardan her birinin tebaası ve şirketleri, diğer taraf ülkesinde şahıs ve mallarının kanunî ve adlî himayesine müteallik olan kâffei hususatta aynıle tebaai mahalliyeeye gösterilen muameleden müstefit olacaklardır.

Binaenaleyh mehakime serbestçe ve kolayca müracaat edecekler ve tebaai mahalliyeenin tâbi olduğu aynı şerait dairesinde ikame ve defidava edebileceklerdir. Masarifi muhakemeyi ve zararı ziyarı müemmim kefalet akçasına ve meccanî muzaheretü adliyeeye müteallik ahkâm, bu mesailin tarafeyn arasında aktedilecek bir mukavelei mahsusa ile tanzimince kadar, mahallî mevzuatı kanuniye ile hallolunacaktır.

Madde — 10

İki Yüksek âkit taraftan birinin, iktisadî bir birlik dolayısıyla, üçüncü bir memlekete bahşedeceği müsaadattan istifadeyi diğer taraf, işbu muahede dolayısıyla talep edemeyecektir.

Madde — 11

İşbu muahedename ahkâmı Belçika Kongosuna tatbik edilmez.

Madde — 12

Bu muahedename, tasdiknamelerin teatisi tarihinden bir ay sonra mevkiî meriyete girecek ve üç sene müddetle muteber olacaktır. Şayet bu muahedename Yüksek Âkitlerden biri veya diğeri tarafından anıfüzzikir müddetin inkızasından lâakal altı ay evvel fesholunmadığı takdirde, fesholununcuya kadar mevkiî meriyette kalacak ve işbu fesih altı aylık bir mühletin hitamından sonra hükmünü icra edebilecektir.

Tasdiknameler mümkün olan en kısa bir zaman zarfında Brükselde teati edilecektir.

Balâdaki ifadati tasdikan isimleri yukarıda yazılı murahhaslar işbu muahedenameyi imza ve mühürleriyle tahtim etmişlerdir.

Fransızca ve iki nüsha olarak Ankarada 30 temmuz 1931 tarihinde yapılmıştır.

A. Motte

Zekâî

M. Şeref

30 TEMMUZ 1931 TARİHİNDE SAAT 3 TE İNKAT EDEN SON CELSEYE AİT ZABITNAME

Hazır bulunanlar :

Türkiye Cümhuriyeti Hükûmeti namına :

Millî Müdafaa vekili Zekâî Beyefendi

İktsirat vekili Mustafa Şeref Beyefendi

Haşmetlû Belçika Kıralı Hazretleri :

Belçika Maslahatgüzarı M. André Motte

İşbu muahedenamenin imzası anında Türk heyeti murahhasası, şirketler için evvelemirde ruhsat istihsalini derpiş eden 8 inci maddenin ikinci fıkrası ahkâmının ifasile, ecnebi şirketler hakkında 3 teşrinisani 1330 (1914) tarihli Türk kanununda musarrah vecaibin tamamile yerine getirilmiş bulunacağını beyan etmiştir.